

7/11604
GR 75

ÇOK İVEDİ

TBMM BAŞKANLIĞINA

İlgi: 5 Ocak 2010 tarihli ve 18495 sayılı yazıları.

Adana Milletvekili Hulusi Güvel'in 7/11604 esas numaralı yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arzederim.

Ahmet DAVUTOĞLU
Dışişleri Bakanı

Ek: 7 sayfa.

**ORDU MİLLETVEKİLİ HULUSİ GÜVEL'İN SAYIN BAKANIMIZA YÖNELTTİĞİ
7/11604 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİ**

SORU

2004 yılında yapılan, AB tarafından desteklenen, BM tarafından sunulan Annan Planı'na ilişkin referandumda Rum kesiminin planı reddetme kararından sonra AB'nin KKTC aleyhine olan ambargonun kaldırılması kararını almasına rağmen ambargo halen devam etmektedir. Söz konusu ambargo ve izolasyonların devam etmesine karşın KKTC ve Türkiye ödün vermeye devam etmektedir.

Bu itibarla;

1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yönelik ambargo ve izolasyon politikalarının ortadan kaldırılmasına yönelik Bakanlığınızca yapılan çalışmalar nelerdir? Elde edilen kazanımlar hangileridir?
2. Kıbrıs'ta kişi, mal ve hizmetlerin serbest dolaşımının sağlanması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne doğrudan uçuşlar dahil, hava ve deniz limanlarına uygulanmakta olan kısıtlamaların kaldırılmasına yönelik Bakanlığınızca yapılan çalışmalar nelerdir? Elde edilen herhangi bir kazanım mevcut mudur?
3. 2004 yılından sonra Avrupa Birliği tarafından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılan mali yardımların parasal büyüklüğü ne kadardır? Anılan yıllar itibariyle Avrupa Birliği tarafından yapılan mali yardımların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gayri safi milli hasılasına oranı ne kadar olmuştur?
4. 2002-2009 yılları arasında ve yıllar itibariyle Türkiye Cumhuriyeti'nden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılan mali yardımların parasal büyüklüğü ne kadardır? Anılan yıllar itibariyle Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan mali yardımların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gayri safi milli hasılasına oranı ne kadar olmuştur?

CEVAP

Soru önergesinin giriş kısmında yer alan, KKTC'ne uygulanan ambargo ve izolasyonların devam etmesine karşın KKTC ve Türkiye'nin ödün vermeye devam ettiği yolundaki saptama, gerçek durumu yansıtmamaktadır.

Türkiye'nin Kıbrıs'ta BM çerçevesinde devam eden kapsamlı çözüm sürecine ve Kıbrıs Türk tarafının yapıcı tutumuna desteği tamdır. Ada'da adil ve kalıcı bir çözüme ulaşılması yalnızca Kıbrıs Türk halkına uygulanan haksız kısıtlamalara köklü bir çözüm getirmiş olmayacak, aynı zamanda tüm Doğu Akdeniz'in bir istikrar, işbirliği ve refah bölgesine dönüşmesi için büyük bir adım teşkil etmek suretiyle Türkiye'nin dış politika yönelim ve menfaatlerine uygun bir ortamın oluşmasını sağlayacaktır.

Bu bağlamda, kapsamlı çözümle kurulacak yeni ortaklığın, yerleşik BM parametreleri olan iki kesimlilik ve siyasi eşitlik temelinde, eşit statüde iki kurucu devleti haiz federal bir yapı üzerine bina edilmesi esastır. Nitekim liderler müzakerelere başlamadan önce, sürecin çerçevesini çizmek amacıyla yapmış oldukları 23 Mayıs 2008 tarihli ortak açıklamalarında bunu kayda geçirmişlerdir. 1960 Garanti sistemi, Kıbrıs Türk halkının güvenliği açısından olduğu kadar Türkiye'nin hak ve menfaatlerinin korunması açısından da önem arz etmektedir. Kıbrıs'ta varılacak kapsamlı çözümün AB içinde birincil hukuk kaynağına dönüştürülerek hukuki güvenlik ve kesinliğin teminat altına alınması zaruridir.

Rumlar, Kıbrıs Türklerini veya Kıbrıs'ın tamamını temsil etmeye yetkili olmadıkları gibi, eşit statüye sahip Kıbrıs Türkleri veya Kıbrıs Adası'nın tamamı üzerinde yetki veya egemenlikleri de bulunmamaktadır. Kıbrıs Türkleri, kendi ülke sınırları ve anayasal düzenleri içerisinde örgütlenmiş bir halk olarak demokratik bir çerçevede kendilerini yönetmektedirler. Kıbrıs Rum yönetiminin tek taraflı AB üyeliği, Ada'nın tümü üzerinde, Kıbrıs Türklerine de yönelik biçimde, hükümet ve yargı yetkisi iddiasına dayanak oluşturamaz. Kurulacak yeni ortaklık, Kurucu Devletlerin siyasi eşitliğine dayanacak, federal devlete bırakılmayan artık yetkiler Kurucu Devletlerde kalacaktır.

Kıbrıs'ta çözüm ve uzlaşmadan yana olan geçmişte de hep Türk tarafı olmuştur. Rum tarafı ise 2004 yılında BM Kapsamlı Çözüm Planı'nı referandumlarda %76'lık bir oranla reddetmesine rağmen AB üyeliğine kabul edilmiş, çözümü %65'lik bir oy oranıyla kabul eden Kıbrıs Türkleri ise izolasyonlarla karşı karşıya bırakılmaya devam edilerek adeta "cezalandırılmışlardır". BM Genel Sekreteri de 28 Mayıs 2004 tarihli raporunda, "gerçekten siyasi eşitliğe ve ortaklığa dayalı çözümü istemeleri halinde Rumların bunu dile getirmelerinin yeterli olmayacağını, aynı zamanda eylemleriyle de göstermeleri gerektiğini" belirtmiştir.

Kıbrıs Türk tarafının müzakere sürecindeki dinamik ve yapıcı çabaları garantör ve anavatan Türkiye tarafından desteklenmekte, müzakere sürecinin hızlandırılması ve en kısa zamanda çözüme ulaşılması yönünde çaba sarfedilmektedir. Türkiye, bu bağlamda diğer anavatan ve garantör Yunanistan'ı da sürece katkı yapmaya teşvik etmekte olup, Sayın Başbakanımızın 30 Ekim 2009 tarihli mektubuyla iki anavatan ve Ada'daki iki tarafın katılacağı dördü bir toplantı önerisinde bulunmuştur. Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun yakın zamanda elimize ulaşan cevabi mektubundan ise Yunan tarafının dördü bir toplantı yapılmasına sıcak bakılmadığı izlenimi edinilmektedir.

Devam eden BM müzakere sürecinde Rum tarafının daha olumlu bir tutuma sevkedilebilmesi halinde kısa sürede kapsamlı bir çözüme ulaşılmasının mümkün olduğuna inanıyoruz. Bununla birlikte, Rum tarafı bugüne kadar gerekli siyasi iradeyi göstererek Kıbrıs Türk tarafının yapıcı çabalarına ayak uydurmak şöyle dursun, süreci uzatmak için çaba sarfetmekte, yerleşik BM parametrelerini aşındırmaya yönelik bir tutum izlediği izlenimini vermekte ve müzakere sürecinin ruhuyla bağdaşmayacak bir söylem takip etmekte, ayrıca Doğu Akdeniz'deki tek taraflı faaliyetlerinde görüldüğü gibi, bu tutumunu eyleme de dönüştürmektedir. Müzakere sürecinde bugüne kadar iki lider, 6'sı Ocak ayı içindeki iki tur yoğunlaştırılmış görüşmeler olmak üzere 70'e yakın görüşme yapmışlardır. 4 Ocak 2010

tarihli liderler görüşmesinde Kıbrıs Türk tarafı, Yönetim ve Yetki Paylaşımı başlığının kapatılmasına yönelik son derece yapıcı bir öneri paketi sunmuş, yoğunlaştırılmış görüşmeler bu gündem üzerinden devam etmiştir. Rum tarafının, bu süreçte de bugüne kadar gözlenen uzlaşmaz tutumunu devam ettirdiği izlenimi edinilmektedir.

Kuşkusuz, müzakere sürecinin ilanihaye devam etmesini ve mevcut statükonun mağduru durumunda olan Kıbrıs Türklerinin çözümsüzlüğün bedelini ilelebet ödemeleri beklenemez. Müzakere sürecinin Rum tarafının uzlaşmazlığı nedeniyle bir defa daha akamete uğraması halinde, 2004 referandumları sonrasında yaşandığı gibi Kıbrıs Türklerinin uluslararası toplumun marjında tutulmaya devam edilemeyeceği aşıkardır.

1. KKTC'ne izolasyon uygulanmasına yönelik hiçbir BM Güvenlik Konseyi kararı veya başka herhangi bir uluslararası enstrüman bulunmamaktadır. Bu hususun yanı sıra, dönemin BM Genel Sekreteri Annan'ın Rum tarafının BM Kapsamlı Çözüm Planı'nı eşzamanlı ayrı referandumlarda reddi sonrasında sunduğu 28 Mayıs 2004 tarihli raporunda Kıbrıs Türkleri'ne uygulanan kısıtlamaların ve izolasyonların kaldırılması çağrısı gerektiği gibi hayata geçirilmemiştir. Diğer yandan, AB Konseyi'nin 26 Nisan 2004 tarihli kararında Kıbrıs Türklerine uygulanan tecride son verilmesi öngörülmüş ve buna bağlı olarak AB Komisyonunca bir Doğrudan Ticaret Tüzüğü ile Mali Yardım Tüzüğü hazırlanmış olmasına rağmen, AB Doğrudan Ticaret Tüzüğü'nü halen kabul etmeyerek sözkonusu kararla oluşan taahhüdünü yerine getirmemiş, Mali Yardım Tüzüğü'nün ise GKRY'nin engellemeleri nedeniyle etkin biçimde hayata geçirilmesi sağlanamamıştır. Yeşil Hat Tüzüğü de Rum tarafının engellemeleri nedeniyle işletilememektedir. AB Konseyi'nin sözkonusu kararına rağmen ekonomi, ticaret, kültür, spor gibi sahalara da uzanan ambargo ve kısıtlamaların kaldırılması yolunda AB tarafınca gerekli adımlar atılmamıştır. Bu durum Kıbrıs Türk halkında derin bir hayal kırıklığına neden olmuş ve AB'ne güveni sarsmıştır.

Ada'da parametreleri yukarıda özetlenmiş bulunan adil ve kalıcı bir çözüm bu sorunları tümüyle ortadan kaldıracaktır. Bunun mümkün olmaması halinde, AB tarafının Kıbrıs Türklerine yönelik taahhütlerini yerine getirmesine ve Ada'daki haksız durumun sona erdirilmesine kadar Türkiye'nin GKRY'ne yönelik tek taraflı adımlar atması beklenmemelidir.

Kıbrıs'ta 2004 referandumları sonrası dönemde Hükümetimizin yoğun çabalarıyla bazı olumlu gelişmeler de sağlanabilmektedir.

Bu bağlamda, KKTC'nin İKÖ'de 2004 yılından bu yana BM Kapsamlı Çözüm Planı'nda yer alan isimle, "Kıbrıs Türk Devleti" olarak gözlemci üye statüsünde temsil edilmesi sağlanmıştır. Tüm İKÖ kararlarında Kıbrıs Türk tarafına yönelik izolasyonların her alanda kaldırılması çağrısında bulunulmakta, Kıbrıs'ta adil ve kalıcı çözümün parametrelerinin altı çizilmekte ve müzakere sürecinde Kıbrıs Türklerinin yapıcı tutumuna destek verilmektedir. Diğer yandan, İKÖ çerçevesinde KKTC'nde uluslararası etkinlikler düzenlenmesi ve KKTC'nin İKÖ bağlantılı kurumlarda katılımının artırılması yolunda girişimler sürmektedir. Bu çerçevede 15-17 Nisan 2009'da KKTC'nde yapılan "İslam Dünyası'nda Turizm" semineri ve KKTC'nin ISSF gözlemci üyeliğinin 31 Ağustos- 1 Eylül 2009 tarihlerinde gerçekleştirilen VI. Genel Kurulu çerçevesinde onaylanmış olması son

örnekleri teşkil etmektedir. Diğer taraftan, Kıbrıs Türk tarafı 2005 yılından bu yana AKPM'nde iki milletvekiliyle temsil edilmektedir.

Öncelikli hedef kapsamlı çözüm olmakla birlikte, Kıbrıs Türklerine uygulanan haksız kısıtlamaların sona erdirilmesine yönelik çalışmalarımız da devam etmektedir.

Cumhurbaşkanı Sayın Talat başta olmak üzere KKTC üst düzey yöneticilerinin uluslararası alanda üst düzey temaslarının yoğunlaştırılması için çaba sarfedilmekte ve sonuç alınmaktadır. Bu çerçevede Cumhurbaşkanı Sayın Talat, ABD, İngiltere, İsveç, Finlandiya, Pakistan, Azerbaycan, Almanya, Hollanda, Belçika gibi ülkeleri ziyaret etmiş ve üst düzey temaslarda bulunmuş, BM 64. Genel Kurulu toplantıları çerçevesinde BMGS başta olmak üzere pek çok ülke lideri ve Dışişleri Bakanıyla görüşme imkanı bulmuş, son olarak geçtiğimiz ay Londra'da İngiltere Başbakanı Brown ile bir araya gelmiştir. Sayın Talat'ın önümüzdeki dönemde de bazı dış ziyaretler yapması öngörülmektedir.

Diğer yandan, KKTC Temsilciliklerinin sayısının ve etkinliğinin artırılması yolunda yoğun çaba sarfettiğimiz bilinmektedir. Bu çerçevede, halen 18 KKTC temsilciliği faaliyette olup, bunların listesi ilişikte sunulmaktadır. Önümüzdeki dönemde Avrupa ve İKÖ ülkelerinde yeni KKTC temsilciliklerinin açılması çalışmalarının ise son aşamalarına gelmektedir. Başka birçok ülkede de KKTC temsilcilikleri açılması yolunda projeler devam etmektedir.

Öte yandan, KKTC'nin uluslararası ekonomik, kültürel ve sportif faaliyetlerinin canlandırılması, özellikle turizm ve yüksek öğrenim alanında uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi yolunda yoğun çaba sarfedilmektedir.

2. Doğrudan uçuşlar konusu KKTC'ne uygulanan kısıtlamaların en önemlilerden birini oluşturmaktadır. GKRY, ICAO nezdinde yaptığı girişimlerle Ercan Havalimanı'nın uluslararası uçuşlar için kullanılmasını engellemektedir. Bu durumun giderilmesi için çaba sarfedilmekle birlikte, uluslararası sivil havacılık düzenlemeleri nedeniyle halli daha güç bir konuyu teşkil etmektedir. KKTC deniz limanlarına ise uluslararası hukuk çerçevesinde bir kısıtlama bulunmamaktadır. Bu husus, AB Genişlemeden Sorumlu Komisyon Üyesi Olli Rehn tarafından 18 Ocak 2008 tarihinde AP'ne de teyid edilmiştir. GKRY KKTC limanlarına tek taraflı kısıtlama uygulamakta, bu limanları kullanan gemi ve personeline Ada'nın güneyinde cezai müeyyide uygulayabilmektedir.

Diğer yandan, KKTC limanlarının AB ile ticarete kullanılamamakta olması, esas itibarıyla ABAD'ın 1994 yılında aldığı Cypfruvex kararıyla bağlantılıdır. Nitekim AB Konseyi'nin 2004 yılında aldığı karar doğrultusunda hazırlanan ve Rum tarafının engellemeleri nedeniyle halen kabul edilmemiş bulunan Doğrudan Ticaret Tüzüğü, bu durumun giderilmesi amacı taşımaktadır. KKTC, AB üyesi olmayan ülkelerle ise ticaretini kendi limanlarından yapabilmektedir.

Türkiye'nin GKRY gemi ve uçaklarına uyguladığı kısıtlamalar bu durumla doğrudan bağlantılıdır ve GKRY'nin önemli maddi kayıplara uğramasına neden olmaktadır. GKRY, bu sıkıntısının giderilmesini tek yanlı AB üyeliğini Türkiye'ye karşı istismar etmekte

aramaktadır. Kıbrıs Türklerinin mağduriyeti giderilmeden bu konuda tek yanlı açılımlar yapılması beklenmemelidir.

Türkiye, Ada'ya yönelik tüm kısıtlamaların ilgili taraflarca eşzamanlı olarak kaldırılmasını öngören 24 Ocak 2006 tarihli Eylem Planı'yla mevcut durumun yarattığı sorunların sona erdirilmesi için adım atmıştır. Söz konusu Eylem Planımız halen geçerlidir.

Diğer taraftan, KKTC'nin üçüncü ülkelerle deniz ulaşımı yolunda gelişmeler kaydedilmektedir. Nitekim Gazimagosa ile Lazkiye arasında düzenli feribot seferleri yapılmakta, son dönemde buna Gazimagosa- Lazkiye-Trablusşam seferleri de eklenmiş olup bu güzergahın yakın zamanda Gazimagosa-Trablusşam direkt hattına dönüşmesi beklenmektedir. Başka ülkelere doğrudan ulaşım konusunda da projeler sürmektedir.

3. AB'nin Mali Yardım Tüzüğü'nün tekabül ettiği tutar 259 milyon Euro olup, aradan geçen beş yıllık süreye rağmen Rum tarafının engellemeleri nedeniyle etkin biçimde kullanılamamıştır. Mali Yardım Tüzüğü'nün %99.3'üne tekabül eden 247 milyon Euro'luk bölümü ihaleye bağlanmıştır. Bununla birlikte, 2008 yılı sonu itibarıyla fiilen harcanan kısmın 26 milyon Euro düzeyinde kaldığı görülmektedir. KKTC makamları, 2009 sonu itibarıyla ise bu rakamın 70 milyon Euro civarında bulunduğunu tahmin etmektedirler. GKRY, örneğin projenin eski bir Rum malı ile ilgili olması veya inşaat malzemelerinin KKTC limanlarından Ada'ya gelecek olması gibi çeşitli engellemelerle Mali Yardım Tüzüğü'nün verimli ve etkin biçimde kullanılmasını engellemeye devam etmektedir.

Son dört yıl itibarıyla sözleşmeye bağlanan miktarlar aşağıda sunulmaktadır. İncelenmesinden de görüleceği üzere, Mali Yardım Tüzüğü'nün tahsis ve kullanımına ilişkin süreç, sürenin sona ermesi nedeniyle 2009 yılında sürat kazanmıştır.

2006: 14 milyon 335 bin Euro

2007: 17 milyon 71 bin Euro

2008: 38 milyon 270 bin Euro

2009: 179 milyon 39 bin Euro

4. 2002-2009 yılları arasında Türkiye'den KKTC'ne yapılan yardımların gelişimi aşağıda sunulmaktadır.

(TL)	Bütçe Açığı İçin Yapılan Yardımlar		Reform, Yatırım ve Teşvikler için Yapılan Yardımlar		TOPLAM YARDIM
	TUTAR	ORAN	TUTAR	ORAN	
2002	104.140.692	% 27,5	273.330.275	% 72,5	377.470.967
2003	214.214.451	% 47,5	236.334.426	% 52,5	450.548.877
2004	68.159.087	% 24,3	211.680.775	% 75,7	279.839.862
2005	144.030.804	% 32,8	295.371.133	% 67,2	439.401.937
2006	109.254.659	% 21	408.772.316	% 79	518.026.975
2007	227.220.839	% 40,9	327.949.919	% 59,1	555.170.758
2008	377.579.934	% 50,4	371.184.587	% 49,6	748.764.521
2009	248.267.054	% 30	566.802.231	% 70	815.069.285
TOPLAM	1.492.867.520	% 35,6	2.691.425.662	% 64,3	4.184.293.182

KKTC'ye her yıl Türkiye Cumhuriyeti bütçesinin on binde 20'si ile 50'si arasında değişen oranlarda yardım yapılmaktadır. Bu oran 2001 yılında on binde 48 iken aradan geçen zaman süresince KKTC ekonomisindeki iyileşmenin etkisiyle 2004 yılında onbinde 22'ye düşmüştür. 2009 yılında bu oran küresel ekonomik krizin KKTC ekonomisini etkilemesinden dolayı tekrar yükselişe geçerek on binde 30 seviyesine çıkmıştır.

Yardımların Türkiye Cumhuriyeti bütçesi içindeki yeri küçük olmakla birlikte KKTC bütçesi içinde çok önemli bir büyüklüğe sahiptir. 1997 yılında KKTC bütçesinin yüzde 62'si Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından oluşurken bu oran 2002 yılında yüzde 53'e 2004 yılında yüzde 27'ye düşmüştür. 2009 yılında bu oran yüzde 30 civarında gerçekleşecektir.

2002 yılından itibaren KKTC'ye yapılan yardımlar TL bazında artış göstermiştir. Ortalama dolar kurunun sözkonusu dönemin başında ve sonunda aynı seviyede olması yardımların dolar bazında da arttığını göstermektedir. Buna göre yardımlar 2002 yılındaki 377 milyon TL seviyesinden 2009 yılında 815 milyon TL seviyesine yükselmiştir.

KKTC'ye yapılan yardımların ülkenin refah seviyesini artırmaya yönelik alanlarda kullanılması en önemli amaçlarımız arasındadır. Bu nedenle yardımların bütçe açığı ile reform, yatırım ve teşviklere göre dağılımı önemli bir göstergedir. Yukarıdaki tabloda 2002-2009 yılları arasında yapılan yardımların dağılımı yer almaktadır. Buna göre 2002 yılında yapılan yardımların yüzde 72,5' i verimli alanlara kullanılırken yüzde 27,5' i bütçe açığı için kullanılmıştır. Verimli alanlara yapılan yardımlar 2006 yılında yüzde 79'lara kadar çıkmış

olup, 2007 yılından sonra yaşanan küresel ekonomik kriz nedeniyle 2009 yılında tekrar yüzde 70'ler seviyesine düşmüştür.

KKTC'de refah seviyesini yükseltmek ve sağlam bir ekonomi oluşturmak amacıyla yapılan yardımlar neticesinde GSMH 2002-2007 yılları arasında ortalama yüzde 10 civarında artmış, kişi başına düşen milli gelir 2002 yılındaki 4.409 ABD Doları seviyesinden 2008 yılında 16.000 ABD Doları seviyesine yükselmiştir.